

Birleşmiş Milletler : UNESCO
Eğitim, Bilim ve Kültür : Türkiye
Kurumu : Milli Komisyonu

Herkes için İletişim

2 0 1 7

Ankara 2017

www.unesco.org.tr

İçindekiler

Kısaltmalar	v
Önsöz I	vii
Prof. Dr. Öcal Oğuz (UNESCO Türkiye Milli Komisyonu – UTMK BAŞKANI)	
Önsöz II	ix
Prof. Dr. Deniz Bayraktar (UTMK İletişim İhtisas Komitesi Başkanı)	
Giriş: Herkes İçin İletişim	xv
İletişim Üzerine	1
Haluk Gürgen	
Medya Dünyasının Değişen Birey, Toplum, Kültür İlişkileri	7
Z. Karahan Uslu, A. Arslan, M. Çağlayandereci	
Osmanlıdan Günümüze İletişim Serüvenimiz	19
Hilmi Bengi	
Medya, Eşitsizlik ve Yoksulluk	33
Mine Gencil Bek	
Daha Eşit ve Adil Bir İletişim Hakkının Peşinde	41
Nihal Kocabay-Şener	
Yeni Medya Okuryazarlığı Tekno-Toplumsal Politikası Herkes İçin Neden Gerekli?	51
Mutlu Binark	
Medyada Ayrımcılığın ve Şiddetin Nesnesi Olarak Kadın	65
Özlem Avcı-Aksoy	
Stereotipleşme ve Diziler	79
Volkan Yücel	
Türk Sineması'nda Düzensiz Göçün Mekanları ve İnsanları	93
Deniz Bayraktar	

Yeni Medya Okuryazarlığı Tekno-Toplumsal Politikası Herkes İçin Neden Gerekli?

F. Mutlu Binark

Giriş

Yeni medya ortamlarının gündelik yaşam akışımızın ayrılmaz bileşenlerinden olduğu yadsınamaz bir gerçek. Artık yeni bir toplumsal eko-sistemde içerisindeyiz. Bu yeni toplumsal eko-sistemde çevrimiçi ve çevrimdışı yaşantılar arasında ayrımın kalmadığını, yeni medya uygulamalarının çevrimdışı ilişkilerimiz ve deneyimlerimiz üzerinde farklı etkiler yarattığını, sosyalleşme biçimlerimizin değiştiğini ve tanıdıklar arasındaki toplumsal ilişkilerin arayüz dolayımıyla bir akış içinde süreklilik kazandığını söyleyebiliriz. Danah Boyd'un deyişiyle yeni medya ortamları tarafından oluşturulan "ağlaşmış kamu" (*networked public*) içinde yaşamı tecrübe etmekteyiz (2014: 8-9). Boyd'u izleyerek, ağlaşmış kamunun özelliklerini şu şekilde açıklayabiliriz: İlk olarak, ağla birbirine bağlı teknolojiler tarafından bir uzam oluşturulmuştur. Bu uzam insanların bir araya gelmelerine, birlikte takılmalarına ve eylemlerine olanak verir. Günümüzde kanıklaşan görüntüler haline gelen bir kafede, bekleme salonunda veya bir parkta oturan insanların ellerindeki akıllı telefonlarla ve yahut tabletler dolayımı ile ağdaki tanıdıkları ile birlikte vakit geçirmeleri, laflamaları veyahut deneyimledikleri belli bir anı arayüzü üzerinden paylaşma sokmaları, belli bir organizasyona katılacaklarını beyan etmelerini, bir paylaşımı beğenmeleri veya retweet edimlerini bu uzamın sağladığı toplumsallaşma pratiğine rahatlıkla örnek olarak verebilir. İkinci olarak, insanların, teknolojilerin ve pratiklerin kesişim alanı olarak hayali bir topluluk inşa edilir. Bu hayali topluluk, bireyleri yalnızca çevrimiçinde değil çevrim dışında da birbirine gevşek veya sıkı bağlarla bağlar. Bruce Hood'un da zihin açıcı çalışmasında vurguladığı üzere, sosyal ağlar bireyin kendini "ben" olarak inşa etmesinde önemli rol sahibidir (2014). Bu nedenle sosyal ağlarda var olma ve profil oluşturma olguları görülmek, beğenilmek ve benliğimizin onaylanması toplumsal ve psikolojik gereksinimlerimizin bir pratiğidir denilebilir. Günümüzde bireyler, tıpkı temel yaşamsal gereksinimlerini karşılamaya benzer şekilde yeni medya ortamlarındaki varoluş gereksinimlerini karşılamak ve planlı-kontrollü bir şekilde yönetmek durumunda kalmaktadır.

Yeni medya ortamlarının gündelik yaşam akışımızın ve pratiklerimizin "dahil" bileşenleri olduğunu sürekli bağlantıda olma gereksinimimizden, hareket halindeyken ağda olma arzumuzdan da anlayabiliriz (Hinton & Hjörth, 2013). Yeni toplumsal eko-sistemde varoluşumuzu ise şu şekilde deneyimlemekteyiz: süregiden bir akış içinde içerik üretme; olası izleyiciler/kullanıcılar için görünme/görünür olma hali; gelen veyahut ürettiğimiz içeriği yayma-dağıtma hali ve içerik arama hali... Bu yeni toplumsal eko-sistemde bireyselleşmiş kullanımlar gerek endüstriyel olarak hem teşvik hem de temin edilirken, kullanıcı da giderek daha fazla kendi içeriğini üretmektedir. Manuel Castells'in deyişi ile "kitlevi öziletişim" (*self mass-communication*) bir yandan bireyden bireye içeriklerin bir yandan da bireyden kitleye içeriklerin yayılmasıyla gerçekleşmektedir (2013). Bu olgular bizi "katılımcı kültür"den (*participatory culture*) (Behmann & Lomborg 2012; Jenkins & Couldry, 2014), "yurttaş gazeteciliği"ne (*citizen journalism*), trollükten, nefret söylemine (Binark & Bayraktutan 2013), gayri maddi emek olarak kullanıcının enformasyonel kapitalizmdeki rolüne (Fuchs, 2014), akışkan gözetim olgusuna (Ball vd., 2012, 2014), veri ikizlerinin oluşması (Altıntaş ve Binark, 2016), veri madenciliği ve büyük veriye değin kullanıcının ürettiği içerikler üzerine farklı tartışmalara ve kavramsallaştırmalara yönlendirir. Yeni medya ortamları dolayımı ile yeni toplumsal eko-sistemdeki varoluşumuzu ve deneyimlerimizi çeşitli ve farklı kavramsal ve kuramsal araçlarla/setlerle birlikte düşünmek ve irdelemek önemlidir. Aksi halde, özellikle siyasi aktörler ve anakım geleneksel medya tarafından sıkça yapıldığı gibi, ya hamasi tekno-determinist politikalar üretilir ya da yeni medya ortamlarını şeytanileştirici söylemler ile ahlaki panik... Üstelik bu şeytanileştirme söylemi toplumumuzda yeni medya ortamlarının nitelikli kullanımına yönelik yaşam boyu öğrenim temelinde çok paydaşlı eğitim seferberliği gereğini tartışma ve gündem dışı bırakmaktadır.

Ahlaki Panik mi? Yeni Medya Okuryazarlığı mı?

Son yıllarda, Türkiye'de özellikle çocuklar ve gençlerin İnternet'de ve diğer yeni medya ortamlarında (örneğin dijital oyun ortamları ve tabletler) varolan çeşitli risklerden korunması konusunda bir ahlaki panik üretilmektedir. Aslında benzeri bir ahlaki paniğin televizyonun özellikle de özel televizyon yayıncılığının Türkiye'de başlamasının koşut yaygınlaşmış ve gerek kamusal aktörlerce gerekse yazılı basın tarafından üretilmişti. Şimdi bu ahlaki paniğin mecrası değişti; güncellendi; yeni medya ortamları "günah keçisi" olarak etiketlendi (Binark ve Bayraktutan, 2014). Peki, nedir ahlaki panik? Stanley Cohen'in tanımlamasıyla "ahlaki panik", "toplumsal değerlere ve çıkarlara yönelik olarak tehdit olarak tanımlanan durum, kişi ve gruplardır ve kitle iletişim araçları tarafından belli bir biçimde ve stereotipleştirilerek sunulurlar" (1980:9 dan aktaran, Bremmer 1997: 2). Ahlaki panik aslında toplumsal bir inşadır, toplumun var olan korkularını ve kaygılarını yeniden üretir ve pekiştirir. Üzerinde ahlaki panik yaratılan yeni medya ortamlarında Türkiye'de var olan asıl sorunlar ise kamuoyunun gündemine eksik ve yetersiz bir şekilde gelmektedir. Hatta bu sorunlar ve sorunların ardyöresindeki toplumsal, siyasal ve ekonomik kaynaklar/ilişkilenmeler dile getirilmemektedir. Yeni medya ortamında Türkiye'de varolan sorunları sıralayacak olursak, kullanıcılardaki nitelikli ve yetkin kulla-

in "dahil" bileşen-
yken ağda olma
-sistemde varo-
rik üretme; olası
rettiğimiz içeriği
nde bireyselleş-
ken, kullanıcı da
şi ile "kitlevi öz-
n bir yandan da
lar bizi" katılım-
Couldry, 2014),
inark & Bayrak-
izmdeki rolüne
erinin oluşması
nın ürettiği içe-
medya ortamları
rimizi çeşitli ve
mek önemlidir.
sıkça yapıldığı
amlarını şeyta-
plumumuzda
temelinde çok
ır.

ve diğer yeni
çeşitli riskler-
bir ahlaki pa-
aşlamasının ko-
an üretilmişti.
mları "günah
anık? Stanley
önelik olarak
ını tarafından
emmer 1997:
ını ve kaygı-
dya ortamlar-
e yetersiz bir
msal, siyasal
a ortamında
yetkin kulla-

nım bilgi ve becerisi eksikliği, cinsiyete, yaşa, sınıfsal konuma ve yerleşim yerine göre orta-
taya çıkan sayısal uçurum ve eşitsizlikler ile yeni medya okuryazarlığının geliştirilmeme-
si, buna yönelik kamu politikasının yoksunluğu ile varolan sansürcü politika. Örneğin,
Türkiye'nin de dâhil olduğu 25 katılımcı ülke kapsamında gerçekleştirilen *EU Kids Online*
(*AB Çevrimiçi Çocuklar*) Ekim 2011 Raporunda yer alan bir bulguda Türkiye'de çocukların
dijital kullanım becerisini ölçen 8 kriterli bir kullanım becerisi¹ ölçeğinden 2.6 puan aldığı
görülmektedir. Görüleceği üzere, Türkiye'de çocukların kullanım becerisi düşüktür, do-
layısıyla İnternet ortamına ilişkin ahlaki panik ve korku-kaygı kültürü üreterek, kültürü
dolaşıma sokularak dijital bilgi ve beceriler kazandırılmayacaktır.

TÜİK'in 2004-2014 Bilgi Toplumu İstatistiklerine baktığımızda toplumda bireylerin
giderek daha fazla artan oranda bilgisayar ve İnternet kullandığını görüp, "Türkiye bir
enformasyon ve ağ toplumuna evriliyor"; "her çocuğa bir tablet veriyoruz" vb. söylemler
rahatlıkla üretilebilir. Oysa aynı istatistiklere bilişim ve enformasyon teknolojileri kullanı-
mında gerek mülkiyet/sahiplik gerekse dijital beceriler konusunda toplumsal cinsiyete,
toplumsal statüye, yaşanan yere ve etnik kökene göre eşitsizliklerin varolduğunu gös-
teren "dijital uçurum" kavramı ile bakarsak, İstanbul ve Marmara bölgesinde İnternet
kullanım oranı ile aynı verinin en sonunda yer alan Güney Doğu Anadolu bölgesindeki
İnternet kullanım oranı arasındaki neredeyse %20'lik bir farkın olduğunu görebiliriz.
Türkiye'de toplumsal cinsiyetler arasındaki eşitsizliği bilişim ve enformasyon teknolo-
jileri kullanımı konusunda da görmek mümkündür. Örneğin, Tablo 1'de bilgisayar ve
İnternet kullanan kadın ve erkek nüfus arasında, kadın yurttaşlar aleyhine %20'lik bir
fark açık bir şekilde görülmektedir. Kuşaklar arasında da benzer bir dijital uçurum söz
konusudur. Bu eşitsizlikler yeni medya okuryazarlığının toplumun tüm bireylerini kap-
samasını gerektiğini bir kez daha göstermektedir.

Tablo 1: TÜİK, Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması (2014)

	%
	2014
Hanelerde Bilişim Teknolojileri Kullanımı	
Bilgisayar Kullanımı (Toplam)	53,5
Erkek	62,7
Kadın	44,3
İnternet Kullanımı (Toplam)	53,8
Erkek	63,5
Kadın	44,1

¹ Söz konusu projede dijital beceriler şu şekilde sıralanmaktadır: Haberleşmek istemediğiniz bir kişiden gelen mesajları engellemek; 2. İnternet güvenliğinin nasıl kullanılacağıyla ilgili bilgi bulmak; Bir web sitesini sık kullanılanlara eklemek; Sosyal paylaşım ağı profilinde gizlilik ayarlarını değiştirmek; İçerdiği bilginin doğruluğuyla ilgili farklı web sitelerini kıyaslamak; Ziyaret edilen site kayıtlarını silmek; İstenmeyen reklam ve spam e-postalarını engellemek ve Filtre ayarlarını değiştirmek.

Görüleceği üzere, dijital uçurum olgusu ortadan kalkmamıştır; tam tersine toplumumuzda mevcut ekonomik, siyasal ve kültürel eşitsizlik ilişkileri devam ettikçe, bilişim ve enformasyon teknolojileri kullanımı konusundaki eşitsizlikler de var olmaya devam edecektir. Dolayısı ile yeni medya ortamlarına erişmek ve sahip olmak dijital uçurumun ortadan kalkması için yeterli değildir. Eszter Hargittai'nin de altını çizdiği gibi aslında dijital becerilere sahiplik konusunda yurttaşlar arasında oldukça keskin eşitsizlikler söz konusudur. (2010). Çocuklar, gençler arasında dijital beceri eşitsizliklerinin görülmesini engelleyen, bir şekilde maskeleyen "dijital yerli" tanımlamasından bu nedenle vazgeçilmesini önermektedir Hargittai. Benzeri şekilde Boyd da, çocukların ve gençlerin, aslında "dijital yerliler" değil, "dijital saflar" olduğunu iddia eder (2014:196-198).

Keza, Mine Gencel-Bek ve Esin Aygün'ün de çalışması, dijital eşitsizliklerin, ergen ve gençlerin gözünden nasıl algılandığını ortaya koymaktadır (2015). Mehmet Türkcân'ın çalışması da Ankara'da Oto Sanayi Bölgesi olan Şaşmaz'daki işçi çocuklarının yeni medya kullanım pratiklerindeki eşitsizlikleri serimlemektedir (2015). Dijital eşitsizlikler hem beceri hem de erişim olarak, her yaşta, cinsiyete ve sınıfsal konuma göre ve bölgelere göre görülmektedir. Boyd bundan ötürü yeni medya uygulamalarına yönelik temel kullanım becerileri, eğitimin yaşam boyu öğrenimle birleştirilmesini önermektedir. Türkiye özelinde, yukarıda dikkat çektiğimiz üzere, cinsiyete, bölgelere ve yaşlara göre ortaya çıkan dijital uçurum olgusu göz önüne alınırsa, yaşlanan nüfusa ve kadınlara yönelik olarak yeni medya okuryazarlığının geliştirilmesi için ivedilikle tekno-toplumsal politikanın geliştirilmesi, nüfusun bu kesimlerinin de yeni toplumsal eko-sisteme dahil edilmesi gerekmektedir.

Yeni medya okuryazarlığı kapsamında edinilmesi gereken dijital beceriler arasında üretim, yazarlık ve katılım pratikleri, kişisel hesap güvenliği ve mahremiyet, etik davranış gibi hususlarda bilgi ve stratejik becerilere sahip olmak da sayılmalıdır (Binark ve Bayraktutan, 2014). Örneğin, EU Kids Online araştırmasının *Siyasa İçin Nihai Raporu*'nda, Avrupalı çocukların çevrimiçi olanakları daha çok pasif bir şekilde, tüketici konumunda, çoğunlukla oyun oynadıkları ve eğlence içeriklerini kullandıkları belirtilmiştir (EU Kids Online Final Recommendations for Policy, September 2014). Nitelikli içerik üretimi sorunuyla ilişkili bir diğer sorun da yeni medya ortamlarında tek boyutlu bir medya beslenme alışkanlığına sahip olma durumudur. Bu saptamayı rahatlıkla Türkiye'de çocukların ve gençlerin yeni medya ortamlarındaki tüketim pratiklerine de taşımak mümkündür. Örneğin, yeni medya ortamları denince çocukların, gençlerin aklına özellikle Google, Facebook, YouTube, Twitter ve What's App, Instagram, Vine gelmektedir. Kullanılan ortamların tek tip bir beslenme alışkanlığına dönüşmesi, aslında yeni medya okuryazarlığı konusunda bir yoksunluğa işaret etmektedir. Örneğin, ağda her hangi bir konuda enformasyon ararken bunu hızla "Googlayarak" gerçekleştirmek demek, Google'nin arama motoru olarak bizim her arama işlemimizde belli bir algoritma ile çalışarak bir yandan "profilimize en uygun aramaları" listeleyerek, gösterdiği; öte yandan da kendi değerini bizim bu gayri maddi emek gücü olarak çalışma işlemimiz ile

oluşturduğu² ile Viki oluşturduğumuz aralıklı beslenme alışkanlığına

EU Kids Online projesi "E-Gençliğin Geleceği" riskleri ile ilgili somut çözümler geliştirmesi gerektiğini internet medyasında araştırmacıları uyarmaktadır. Ayrıca, Livingstone, tüketicilerin korkutulması yerine çocukların ortamının kullanımını

Sosyal medya ortamlarındaki trollük olgusu ile de bir iletişim ortamını bozmak ve manipülasyon toplumsal ve siyasi yeniden dolaşıma dönüşmesi gerekmektedir. Bu konuda yeni "Yeni medya okuryazarlığı" kavramına bir beceridir. Çünkü (Jenkins vd. 2007:20)

EU Kids Online methodology and önemli saptamada

"Türk çocuk beceriler sel önce dahil diğer runda ve sansürle değildir. çözümler"

² Bu konuda özellikle, customers:we are it: hizmet veren yazılım dikkat çeker.

oluşturduğu² ile Vikipediya'nın bir kitle kaynak olduğu (*crowdsorce*) ve bizim içerikleri oluşturduğumuz arasındaki ayrımı bilmemek demektir. Bu bilgi yoksunluğu tek boyutlu beslenme alışkanlığımızın devam etmesine yol açmaktadır.

EU Kids Online projesinin Yöneticisi Prof. Dr. Sonia Livingstone 27 Mayıs 2010 tarihli "E-Gençliğin Geleceği" adlı Antwerp'deki konferansda çocukların çevrimiçinde karşılaçağı riskler ile ilgili somut araştırmalar yapılmasını ve yapılan araştırmaların da sürekli güncellenmesi gerektiğini belirtmiştir. Özellikle kamu kurumlarının ve medyanın çocukların İnternet medyasında karşılaşılabileceğı riskler konusunda yaratacağı ahlaki paniğe karşı araştırmacıları uyarmıştır. Livingstone'a göre, araştırmacılar özellikle şu hususa çok dikkat etmelidir: "Acaba çevrimiçi riskler gerçek dünyadaki risklerden daha mı tehlikelidir?". Ayrıca, Livingstone, toplumun, özellikle de ebevenylerin sürekli çevrimiçi risk öyküleri ile korkutulması yerine çevrimiçi risklerin ve olanakların eş değerde anlatılması ile İnternet ortamının kullanımını konusunda nitelikli bilgi ile donanabileceklerini belirtmektedir.

Sosyal medya ortamlarında artık kanıksanan ve doğallaşan bir olgu haline gelen trollük olgusu ile de baş etmenin bir yolu *yeni medya okuryazarlığı*dir. Trollük, her hangi bir iletişim ortamında varolan katılımcılar arasındaki iletişimi baltalamak, müzakereyi bozmak ve manipülatif enformasyon yaymak, katılımcıları birbirine karşı kıskırtmak, toplumsal ve siyasi nefret söylemini beslemek için yapılıyorsa, bu söylemsel pratiğin yeniden dolaşıma dahil edilmemesi ve beslenmemesi yönünde kullanıcıların farkında olması gerekmektedir. Tam bu noktada, siyasi ve manipülatif trollük olgusu ile başa çıkma konusunda yeni medya okuryazarlığının nasıl fayda sağlayacağına dikkat çekelim: "Yeni medya okuryazarlığı, ifade özgürlüğü ve ayrımcılık ile nefret söylemi arasındaki sınırın da kavranmasını sağlar. Jenkins'in deyişiyile, yeni medya okuryazarlığı, toplumsal bir beceridir. Çünkü bu beceri ile, geniş bir topluluk ile etkileşim kurma olanağı kazanılır (Jenkins vd. 2007:20)" (Binark, Karataş, Çomu, Koca, 2016: 149).

EU Kids Online Projesi'nin Ekim 2011 tarihli "Final Recommendations for policy, methodology and research" adlı nihai raporunun Türkiye kısmında, aşağıda yer alan önemli saptamada bulunulmuştur:

"Türk çocukları ve aileleri İnternet'te güvenlik becerileri ile dijital okuryazarlık becerilerini arttıracak eğitsel önceliklere gereksinim duymaktadır. Bu eğitsel önceliler sadece hükümet tarafından değil STÖ'ler, medya, üniversiteler dahil diğer eğitim kurumları tarafından temin edilmelidir... Bir çok AB raporunda ve toplantısında belirtildiği üzere, hükümetin İnternet'i sınırlama ve sansürleme müdahalesi yurttaşlar için güvenli bir İnternet temin etme yolu değildir. Türkiye yurttaşları için güvenli çevrimiçi ortam için daha demokratik çözümler geliştirmelidir" (www.eukidsonline.net, 2011:47).

² Bu konuda özellikle, Siva Vaidhyathanan *The Googlication of Everything* çalışmasında, "we are not Google's customers: we are its product" (2011:3) saptamasını yaparak, Google olsun, Facebook olsun bu ücretsiz hizmet veren yazılımların kullanıcıların aslında değer yaratımının temel kaynağı olduğuna haklı bir şekilde dikkat çeker.

Yine aynı raporda şu saptama da yer almaktadır: "İnternet okuryazarlığı, beceriler, deneyimler, metin, kurumlar ve İnternet'e ilişkin kültürel değerler nedeniyle geleneksel okuryazarlıklardan farklıdır (106-107). Bu izlekte devam edersek, neden yeni medya okuryazarlığının özellikle Türkiye'de bir toplumsal, siyasal ve kültürel bir politika olarak geliştirilmesi ve desteklenmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Hiç kuşkusuz, bilişim ve enformasyon teknolojileri alanında varolan bu eşitsizlikler aslında çalışma yaşamından, eğitime, sağlığa, kültürel ve siyasal katılımdan, özel alanın düzenlenmesine değin toplumsal yaşamın her alanına egemen olan neo-liberal ekonomik politikalarından ve muhafazakâr siyasetin kamu yönetimindeki pratiklerinden beslenmektedir, bu politika ve uygulamalara yönelik eleştiriden ayrı tartışılmaz ve çözülemez.

III. Yeni Medya Okuryazarlığının Bileşenleri

Sonia Livingstone "Internet Literacy, Young Peoples Negotiation of New Online Opportunities" isimli çalışmasında yeni medya okuryazarlığının üç bileşeni olduğunu belirtir: *Birinci bileşen*, okuryazarlığın bir bilme biçimi olmasıdır; *ikinci bileşen*, okuryazarlığın bireysel beceriler ve toplumsal pratikleri bağlayan, bilmenin yerleştirilmiş bir biçimi olduğudur; *üçüncü bileşen* ise, okuryazarlığın neyin kültürel olarak kural, neyin onaylanmayan olduğu bilgisini kapsayan kültürel olarak düzenlenmiş yetkinlikler dizgesi olduğudur (2008: 106). Yeni medya okuryazarlığı bireyin çevrimiçi olanaklardan yararlanmasını, çevrimiçi risklere karşı da donanımlı olmasını sağlarken, çevrimiçi olanaklardan da en etkin şekilde yararlanmasının yolunu açar (2008: 112). Çevrimiçi riskler ve olanaklar için Şema 1'e bakınız.

Şema 1. Çevrimiçi olanaklar ve riskler

Çevrimiçi olanaklar	Çevrimiçi riskler
Küresel enformasyona erişim	Yasadışı içerik
Eğitim kaynakları	Pedofililerin ve yabancıların varlığı
Eski ve yeni arkadaşlar için toplumsal ağlar	Aşırı veya cinsel şiddet
Eğlence, oyunlar	Diğer zararlı veya saldırgan içerikler
Kullanıcı türevli içerik üretimi	Irkçı/ nefret söylemi ve etkinlikleri
Yurttaş katılımı/ politik katılım	Reklam/ aşırı ticari ikna
Kimliğin ifadesinde mahremiyet (anonimlik)	Tarafı/ yanlış enformasyon (tavsiye, sağlık konusunda)
Topluluklarla bağlar/ aktivizm	Kişisel bilginin istismarı
Teknoloji uzmanlığı ve okuryazarlığı	Siberkabadayılık/siber zorbalık, siber taciz
Kariyer gelişimi veya istihdam	Kumar, finansal suçlar
Kişisel/ sağlık/ cinselliğe dönük tavsiye	Kendine zarar (intihar, anoreksiya, vd.)
Uzman grupları ve fan siteleri	Mahremiyetin ihlali
Uzaktakilerle deneyim paylaşımı	Yasadışı etkinlikler (korsanlık, dosya yükleme)

(Bojana vd, 2008'den aktaran Binark ve Bayraktutan-Sütcü, 2008)

1-22 Kasım 2011 tarihleri kalar Bakanlığı ile UNICEF'in iş ve Çocuk ve Gençlerin İnterne İştayda, İnternet'in çocuklar v açları ile çeşitli sunumlar ve ta iki ayrı sonuç bildirgesi (yetiş TBMM'de sunulmuştur. Bu kor yurttaşlık" projesinin bir parça:

- Eğitim amaçlı kullanımı sınırlarının aşılması ve t
- Toplumsal ve kültürel if
- Kullanıcılarının kendiler
- Kültürel çeşitliliğe olanı
- Küreselleşme olgusu sc ne katkı,
- İletişimin ve hızının artı
- Çeşitli ve güncel bilgi k
- Bilgiye erişimde ve kul
- Ekonomik, toplumsal v
- Oyun oynamayı,
- sağlar, şeklinde sıralanmı

Yine aynı Bildirge'de, "Bilg liksiz kullanılmaları halinde ri sıralanmıştır:

- "üretici" değil "tüketici"
- Dijital oyun sınıflandırır erişim;
- Ebeveynlerin ve eğitic dolay çocuklara ve ge
- Çocuklara ve gençlere rak İnternet'in aşırı kull
- Aşırı kullanım sonucu
- Kişisel bilgilerin kötüye
- Kötü niyetli yazılımları
- Aşırı ticari içerik ve yar
- Zararlı içeriklerin ve sil

1-22 Kasım 2011 tarihlerinde Ankara'da TBMM'nin himayesinde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile UNICEF'in işbirliğinde düzenlenen "Türkiye'de Bilgi İletişim Teknolojileri ve Çocuk ve Gençlerin İnternet ve İletişim Teknolojileri" kullanımı konulu konferans ve çalıştayda, İnternet'in çocuklar ve gençler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri farklı bakış açıları ile çeşitli sunumlar ve tartışma gruplarında ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu çalıştayın iki ayrı sonuç bildirgesi (yetişkin raporu ve çocuk raporu) ise 23 Kasım 2011 tarihinde TBMM'de sunulmuştur. Bu konferans ve çalıştay UNICEF'in bir çok ülkede yürüttüğü "dijital yurttaşlık" projesinin bir parçasıdır. Bilgi iletişim teknolojilerinin sağladığı olanaklar:

- Eğitim amaçlı kullanımı ile özellikle uzaktan eğitim sistemleri ile eğitimde mekân sınırlarının aşılması ve toplumun tüm kesimlerine eğitim olanakları,
  - Toplumsal ve kültürel ifade amaçlı kullanımı,
  - Kullanıcılarının kendilerini ifade etmelerini,
  - Kültürel çeşitliliğe olanak,
  - Küreselleşme olgusu sonucunda farklı dilleri kullanabilme becerisinin gelişmesine katkı,
  - İletişimin ve hızının artmasını,
  - Çeşitli ve güncel bilgi kaynaklarına ve bilgiye kolay erişimi,
  - Bilgiye erişimde ve kullanmada fırsat eşitliğini,
  - Ekonomik, toplumsal ve kültürel amaçlarla bireylerin bir araya gelmesini,
  - Oyun oynamayı,
- sağlar, şeklinde sıralanmıştır.

Yine aynı Bildirge'de, "Bilgi İletişim Teknolojilerinin sunduğu olanaklar, yanlış ve niteliksiz kullanımları halinde riske dönüşmektedir" denilmektedir. Bu riskler ise şu şekilde sıralanmıştır:

- "Üretici" değil "tüketici" durumunda bulunmak;
- Dijital oyun sınıflandırma sisteminin olmaması ve mevcut dijital oyunlara bilinçsiz erişim;
- Ebeveynlerin ve eğitimcilerin "dijital okuryazarlık" düzeylerinin düşük olmasından dolayı çocuklara ve gençlere etkili yönlendiricilik yapamamaları;
- Çocuklara ve gençlere nitelikli sosyalleşme ortamları sağlanamamasına bağlı olarak İnternet'in aşırı kullanımı;
- Aşırı kullanım sonucu bedensel, ruhsal ve bilişsel sorunlar;
- Kişisel bilgilerin kötüye kullanımı;
- Kötü niyetli yazılımların yarattığı tehlikeler;
- Aşırı ticari içerik ve yanıltıcı reklamların varlığı;
- Zararlı içeriklerin ve siber zorbalığın mevcudiyeti.

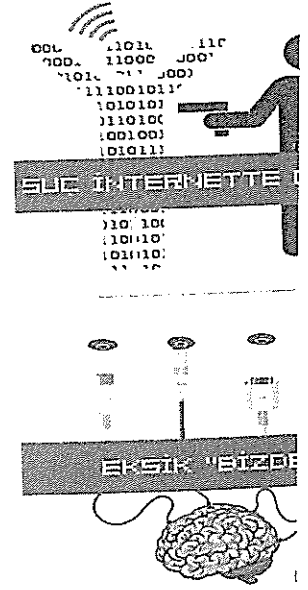
Bu Bildirge'de geliştirilen öneriler ise şunlardır:

- Üretilen politikalar, öncelikle ifade özgürlüğü ve bilgiye erişim hakkını temel alarak tüm paydaşların katılımıyla farklı hedef kitlelere yönelik olarak geliştirilmelidir.
- Dijital okuryazarlık eksikliği, başta MEB, üniversiteler ve diğer paydaşların işbirliği ile giderilmelidir.
- Türkiye'de var olan İnternet'in güvenli kullanımına yönelik çeşitli çalışmaların ilgili tüm kurum ve kuruluşları, STK'ları ve özel sektörü içerecek şekilde geliştirilmesi, işbirliği ve koordinasyonun sağlanması gerekmektedir. Bu çalışmalarda özellikle çocukların ve gençlerin görüşlerine başvurulması gereklidir.
- Çocukların, gençlerin ve ebeveynlerin Bilgi İletişim Teknolojilerinin doğru kullanımı konusunda farkındalıklarının artırılması gereklidir.
- Medyanın Bilgi İletişim Teknolojilerinin kullanımından kaynaklanan olanakları ve riskleri dengeli bir şekilde sunması, toplumda doğru kanaat oluşumunu desteklemesi gereklidir.
- "Medya Okuryazarlığı" ve "Bilgisayar" dersleri müfredatının gözden geçirilmesi gereklidir.
- Ulusal kurum ve kuruluşların uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapması ve gelişmelerin takip edilmesi gereklidir.
- Dijital eşitliği sağlayacak şekilde alt yapı eksikliğinin giderilmesi gereklidir.
- 5651 sayılı kanunun ve ilgili diğer mevzuatın yukarıda tespit edilen olanaklar ve riskler temelinde yeniden ele alınması önerilmiştir.

Görüldüğü üzere UNICEF'in girişimi ile hazırlanan bu Bildirge'de Türkiye'deki dijital okuryazarlık eksikliğine dikkat çekilmiş olup, çevrimiçi olanaklar ve riskler ayrıntılı olarak listelenmiştir. Çevrimiçi olanaklardan yararlanmanın ve risklerden korunmanın yolu ise yeni medya okuryazarlığıdır. Yeni medya okuryazarı olan birey kamusal, sivil ve siyasal alanlarda bireysel ve kolektif olarak fikirlerini daha iyi bir şekilde açıklayabilir, pazar yönelimli ekonomide kendinin salt tüketicisi olarak konumlandırılmasını önleyecek şekilde enformasyonu kullanılabilir ve nitelikli enformasyon kaynaklarına ulaşabilir, yeni medya ortamlarında etik ihlallerde bulunmaz ve etik ilkelere uygun davranabilir. Bir başka deyişle, yeni medya okuryazarı olan bireyin İnternet'te risk yaratabilecek çeşitli niteliksiz ve/veya sakıncalı içeriklere erişim konusunda bir çeşit farkındalıkla donanmış olması ve bu içeriklere erişmemesi, aracın ve ortamın iletişim sürecindeki dolaylı niteliğinin farkında olması beklenebilir. "Türkiye'de Bilgi İletişim Teknolojileri ve Çocuk ve Gençlerin İnternet ve İletişim Teknolojileri" konulu bu konferans ve çalışmaya katılan Dublin Teknoloji Enstitüsü'nden Brian O'Neill da yeni medya kullanımının sınırlandırılması yerine, sorumlu davranışların, dijital yurttaşlığın geliştirilmesini önermektedir:

"Bizce İnternet'in güzel verilerin güvenli düzenlemeler, aşırı nitelikli enformasyon desteklenmesi ve her yaşta yurtta: eğitim politikası,

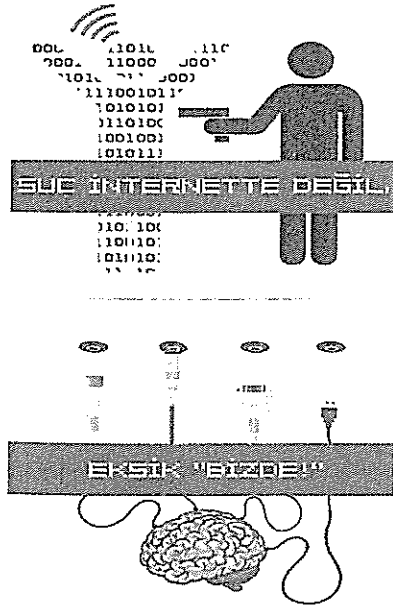
Eleştirel teorinin önemli ku anlatımla, "insan ne yerse od Dolayısıyla medya kültüründe sağlıklı, daha besleyici ürünler mektedir (Binark ve Gencel-Bi kültürünün daha iyi ürünlerinlikle İnternet ortamındaki kul' kullanım bilgi ve becerisinin ç yazarlık demek, metinleri oku olarak yapılandırılmış iletişim olmaktadır (2002: 91). Yeni meclığının bir alanı olarak kavran toplumsal, siyasal, kültürel v tüketim temelli değil üretim

Görsel I: Yeni Medya Okuryazarlığı

"Bizce İnternet'in güvenli ve nitelikli kullanımını sağlamak için; öncelikle kişisel verilerin güvenliğini sağlayan ve özel yaşamın gizliliğini/ihlalini engelleyen düzenlemeler, aşırı ticarileşmeye ve enformasyonun içinin boşaltılmasına karşı nitelikli enformasyon kaynaklarının yaygınlaştırıldığı yeni medya ortamlarının desteklenmesi ve her türlü saldırgan ve nefret söylemi yayan içeriklere karşı her yaştaki yurttaşın farkındalığının geliştirilmesi gereklidir. Bunun aracı da eğitim bilimsel politika/çözüm olan yeni medya okuryazarlığıdır."

Eleştirel teorinin önemli kuramcılarında Douglas Kellner'in başvurduğu metaforik anlatımla, "insan ne yerse odur dedikleri gibi, insan aslında ne görür ve işitirse odur". Dolayısıyla medya kültüründeki "junk food" (sağlıksız yiyeceklerden) kaçınmak, daha sağlıklı, daha besleyici ürünler seçmek için bireylerin seçimlerinin güçlendirilmesi gerekmektedir (Binark ve Gencel-Bek, 2007, 2010). Bu noktada daha iyi tatların, yani medya kültürünün daha iyi ürünlerini ayırt etmenin öğretilmesi gündeme gelmektedir. Özellikle İnternet ortamındaki kullanım pratiklerinin "nitelikli" bir şekilde gerçekleşmesi için kullanım bilgi ve becerisinin geliştirilmesinin gerekli olduğu aşikârdır. Kellner için okuryazarlık demek, metinleri okuyup yorumlayabilme yeteneği ve bilgisi kazanarak, sosyal olarak yapılandırılmış iletişim biçimlerini ve temsili, etkili şekilde kullanma yetisine sahip olmaktır (2002: 91). Yeni medya okuryazarlığı ise bu izlekte, eleştirel medya okuryazarlığının bir alanı olarak kavramsallaştırılmakta ve yeni medya kullanım bilgi ve becerisi, toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik ardyöreye yerleştirilmekte, sadece kullanım/tüketim temelli değil üretim merkezli olarak da tanımlanmaktadır.

Görsel 1: Yeni Medya Okuryazarlığı Eksikliği (Tasarım: Kemal Akay)

IV. Yeni Medya Okuryazarlığın Çözüm Aktörleri Kimler?

Türkiye'de yeni medya okuryazarlığı konusunda bazı pozitif gelişmeleri sıralamak politika geliştirimi için ilk elde umut verici olabilir. Bu pozitif gelişmeleri şu şekilde sıralayabiliriz: Gezi Parkı eylemlerinden bu yana kullanıcı türevli içerik üretiminin artışı; 140 Journos, Dokuz 8 Haber, Çapul TV, Ankara Eylem Vakti, Seyri Sokak gibi yurttaş haberciliği ile alternatif medya uygulamalarının artışı; Twitter ve YouTube yasaklarını müteakip yurttaşların DNS ayarı değiştirmek başta olmak üzere VPN, TOR ve Torrent kullanımı konusunda bilgi sahibi olması; Unicef Türkiye'nin desteği ile Alternatif Bilişim Derneği tarafından 11 Nisan 2014'de Ankara'da **Yeni Medya Okuryazarlığı Müfredat Geliştirme Çalıştayı**'nın düzenlenmesi ve çocuk, ergen ve yetişkinlere yönelik müfredat geliştirme gruplarının oluşturulması; IGF 2014 sırasında Alternatif Bilişim Derneği'nin dünyadan ve Türkiye'den farklı sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte **Internet Ungovernance Forum**'u düzenleyerek (<https://iuf.alternatifbilisim.org/>), İnternet'in yönetişiminin küresel çapta özgürlüğünü, ağ tarafsızlığını, dijital uçurum konusunu ve dijital gözetim olgusunu gündeme getirmesi, 26-28 Şubat 2015 tarihleri arasında Alternatif Bilişim Derneği ve Kadir Has Üniversitesi İletişim Fakültesi ile ortak düzenlenen **Yeni Medya Çalışmaları İkinci Ulusal Kongre**'sinin ana temasının "Yeni Medya Okuryazarlığı" olarak belirlenmesi (www.yenimedya.org.tr) ve Kongre sonucunda aşağıdaki bildirgenin yayınlanması olmuştur.

Yeni Medya Çalışmaları İkinci Ulusal Kongre Sonuç Bildirgesi

İnternet'in siyasal, toplumsal, kültürel ve ekonomik alanlarda gitgide artan yaygınlığı ve önemi ile birlikte 'yeni medya okuryazarlığı' kilit kavramlardan biri haline gelmiştir. Günümüzde göz önüne alınması gereken bir olgu da İnternet ve yeni medya ortamlarına erişmenin ve bu ortamlarda var olmanın yurttaşın temel haklarından biri olduğudur.

Yeni medya okuryazarlığı; yeni medya kullanımına ilişkin bilgi ve beceri sahibi olmayı, yeni medyanın potansiyelleri ile olası tehditlerine karşı farkındalık kazanmayı, yeni medyayı etik ve hak temelli kullanmak üzere tutum ve davranış geliştirmeyi içerir.

Yeni medya okuryazarlığı teknik ya da salt pedagojik bir mesele değildir. Daha ziyade aktif ve katılımcı yurttaşlık, demokratik ve çoğulcu bir toplumsal ve siyasal düzen ile önyargılar ve nefretten arındırılmış bir iletişim zemininin kurulmasını hedefleyen politik bir duruştur. Bu anlamda yeni medya okuryazarlığı çok farklı disiplinlerin, çok farklı kaygıların, bireylerin, kurum ve kuruluşların kesişim noktasında yer alan çok boyutlu ve çok ortaklı bir süreçtir.

Bu kavramın öznesi medya metinlerini "tüketen" pasif tüketiciler değil, medya metinleri ile eleştirel bir ilişki kurabilen ve kendi içeriği ile medyasını üretme yeteneklerine sahip aktif ve katılımcı yurttaşlardır. Yeni medya okuryazarı; kendi dilini, söylemini üreten ve dolaşıma sokan, aktif ve üretken bir medya okurudur. Yeni medya okuru, kendisine sunulan kodlar ve uzlaşımların ötesini arkasını sorgulayabilme becerisine sahiptir.

Bu okuryazarlık biçimi sayısal olarak sunduğu bilgilerin siyasal olarak kazanma çabasıdır. Aynı zamanda malarından uzak, özgür bir iletişimel bir rol oynamaktadır.

Bununla kalmayıp, her türlü teyabancılaşmış ilişkiyi sorgular, koymaya gayret eder.

Yeni medya okuryazarlığı maktaba başta gündelik hayatları olmak bulunur. Alternatif iletişim kuruy uygulamalarını teşvik ederek b hack kültürünün de bu temeli politikalara karşı tutumlarda orları terbiye etmekten uzak, onl okuryazarlık yürütülmelidir. Ço savunuculuğu yapabilecekleri

Bu kavramın ve ait olduğu alarak düşünülerek eğitimin he çapında yaygınlaştırılması ge

Yeni medyanın sunduğu olar insancıl, dayanışmacı ve paylı cadede kullanılmalıdır.

Teknolojinin kendi başına po bir mücadele alanı olduğu b bilgi uçurumuyla mücadele bölgeler arası, kültürlerarası, l sal cinsiyete dayalı sayısal uç

Yeni medya okuryazarlığı to şümünü içerir. Cinsiyete day lumsal cinsiyet ayrımcılığıyla

Her türlü medya okuryazarlı ların yapılmasını özendirme üzere konuya tarafların ve c deminin bilgi üretimindeki

Kaynak: <https://yenimedya.kongresi-sonuc-bildirgesi/>

Bu okuryazarlık biçimi sayısal ortamlarda bireylerin mahremiyetlerinin ve gönüllü olarak sunduğu bilgilerin siyasi ve ticari çıkarlara karşı korunması konusunda farkındalık kazanma çabasıdır. Aynı zamanda baskı, sansür, denetim ve gözetim mekanizmalarından uzak, özgür bir iletişim ortamının oluşturulması ve sürdürülmesinde temel bir rol oynamaktadır.

Bununla kalmayıp, her türlü teknoloji, özellikle de yeni iletişim teknolojileri ile girilen yabancılaşmış ilişkiyi sorgular, bu ilişkinin yerine merak, yaratıcılık, üretim ve eleştiriyi koymaya gayret eder.

Yeni medya okuryazarlığı makro ve mikro politikalarla hayata geçirilebilir ve yurttaşların başta gündelik hayatları olmak üzere siyasi kararlar hakkında söz sahibi olmasına katkıda bulunur. Alternatif iletişim kurma biçimlerini ve mekanlarını yaratan ve özgür yazılım uygulamalarını teşvik ederek bireyleri özgürleştirilen pratiklerden oluşur. Kendin yap ve hack kültürünün de bu temelde geliştirilmesi önemlidir. Bağlamsal olarak, denetleyici politikalara karşı tutumlarda ortaklaşacı bir düzenlemeyi içerir. Yasaklarla özellikle çocukları terbiye etmekten uzak, onları nesneleştirmeden özne olarak yaklaşan bir anlayışla bu okuryazarlık yürütülmelidir. Çocukların yeni medya ortamlarını özgür ifadeye açık ve hak savunuculuğu yapabilecekleri birer mecra olarak kullanmalarını savunmak gereklidir.

Bu kavramın ve ait olduğu alan yazınının genel eğitim politikalarının bir parçası olarak düşünülerek eğitimin her aşamasına dahil edilmesi, her yaş düzeyinde ve ülke çapında yaygınlaştırılması gerekir.

Yeni medyanın sunduğu olanaklar yine yeni medyanın yarattığı tehditlere karşı; daha insancıl, dayanışmacı ve paylaşımcı bir dil için, nefret söylemi ve siber zorbalıkla mücadelede kullanılmalıdır.

Teknolojinin kendi başına politik bir akla sahip olmadığı, politik çıkarların hegemonik bir mücadele alanı olduğu bilgisinden hareketle yeni medya okuryazarlığı, her türlü bilgi uçurumuyla mücadele etmenin bir politik aracı olarak konumlanır. Kuşaklararası, bölgeler arası, kültürlerarası, kimlikler, topluluklar ve sınıflararası olduğu kadar toplumsal cinsiyete dayalı sayısal uçurumla da mücadele etmenin bir politik aracı olmalıdır.

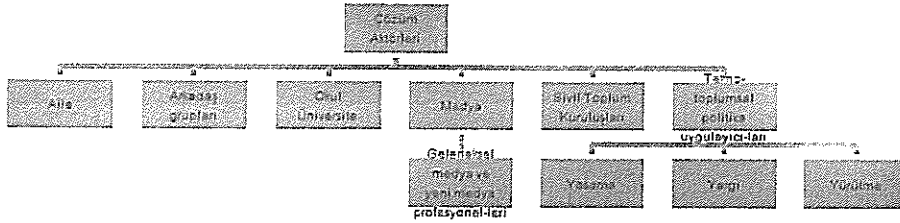
Yeni medya okuryazarlığı toplumsal cinsiyet ayrımcılığına duyarlı bir zihniyet dönüşümünü içerir. Cinsiyete dayalı sayısal uçurumla mücadele etmek aynı zamanda toplumsal cinsiyet ayrımcılığıyla mücadele için de bir politik yöntem olarak kullanılabilir.

Her türlü medya okuryazarlığına ilişkin veri oluşturmak üzere nicel ve nitel araştırmaların yapılmasını özendirmek gereklidir, bu konuda araştırma desteklerini arttırmak üzere konuya tarafların ve ortakların katılımıyla bilim politikası geliştirilmelidir. Akademinin bilgi üretimindeki rolü bu bağlamda önemlidir.

Kaynak: <https://yenimedya.wordpress.com/2015/03/02/yeni-medya-calismalari-ikinci-ulusal-kongresi-sonuc-bildirgesi/>

Douglas Kellner ve Jeff Share (2007) yeni medya okuryazarlığının demokrasi kültürünün güçlendirilmesi ile yakından ilişkili olduğuna işaret eder. Çünkü, onlara göre, yeni medya ortamlarında dijital becerilere sahip, üreten ve katılan, haklarına sahip çıkan yurttaş, sadece bu ortamlarda değil, gündelik yaşamın her alanında da haklarına sahip çıkarak, siyasal, kültürel, ekonomik katılım gösterecektir. O halde, **BM İnsan Hakları Sözleşmesi** temelinde Türkiye’de de, çocuk, genç ve yetişkin yurttaşları hedefleyen yaş, toplumsal statü ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden kaynaklanan bağlamları da içerecek yeni medya okuryazarlığı tekno-toplumsal politikası biran önce geliştirilmeli ve akademiden-kamu kurumlarına ve sivil toplum kuruluşlarına değin çok paydaşlı bir yaklaşımla bu politika, demokrasi kültürünün güçlendirilmesi amacıyla uygulamaya geçirilmelidir.

Aşağıda Şema II’de görüldüğü üzere, yeni medya okuryazarlığın çözüm aktörleri aileden, arkadaş çevresine, her düzeyde eğitim kurumuna, geleneksel ve yeni medya kurumlarına, sivil toplum kuruluşlarından, tekno-sosyal politika üreten ve uygulayan aktörlere değişir. Tüm bu aktörlerin eş güdüm içinde yeni medya okuryazarlığını, dijital teknolojilerin kullanım bilgi ve becerisini eğitim aracılığıyla geliştirmesi gerekmektedir. Bu yeni medya okuryazarlığı, diğer bir deyişle dijital eğitim seferberliğinde vurgu noktası tüketimcilik değil, üretimin ve yaratıcılığın geliştirilmesi, desteklenmesi olmalıdır. Bu da eğitimin her aşamasında ve düzeyinde ahlaki paniğin ve korku-kaygı kültürünün bertaraf edilmesi ile mümkündür.

Şema II. Yeni Medya Okuryazarlığının Çözüm Aktörleri

Gencel-Bek ve Aygün’ün çalışmalarının sonunda haklı bir şekilde vurguladıkları üzere; dijital eşitsizliklerin giderilmesi için, toplumsal adalet ekseninde öncelikle ve ilk olarak “gençler politik olarak özgür bırakılmalı ve ekonomik olarak desteklenmelidir” (2015:159). Bu izlekte, yeni medya okuryazarlığının geliştirilmesinde tekno-toplumsal politika geliştirimi için eklenebilecek diğer önemli hususlar ise şunlardır: Çocukların ve gençlerin yeni medya okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesinde uygulanacak politikalarda aktif özne olarak sözleri/görüşleri dikkate alınmalı; yurttaşların çevrimiçi olanaklardan yararlanmalarını, çevrimiçi risklerden de bilinçli bir şekilde korunmaları sağlayacak etkileşimli eğitim içerikleri geliştirilmeli; politika yapımına katılacak tüm aktörlerin şeffaflığı temin edilmeli; yeni toplumsal eko-sisteme tüm yurttaşların dahil olabilmesi için yaşam boyu öğrenim

politikası geliştirilmeli; Türkiye farkları ülkeler arasında karşıla daha fazla disiplinlerarası saha

Kaynakça

- Alternatif Bilişim Derneği (2015) <https://yenimedya.wor kongresi-sonuc-bildirge>
- Binark, M. ve M.Altıntaş (2016) “\na Karşı Farkındalık...”, \n Sözeri, İdil Sayımer, İrei Bilişim Derneği, 315-33
- Ball, K., K.D.Haggerty ve D.Lyor London: Routledge.
- Bechmann, A. ve S. Lomborg (on value creation in th
- Binark, M. (2014) “Lingering Di veloping new media Child Rights in the Di
- Binark, M. (2012) “Yeni Medya bildiri. 8 Nisan 2012. İ
- Binark, M. (2009). “Yeni Medy kında Olmak.” Evrensi
- Binark, M ve K. Löker (2011) e-kitap olarak bilgisra toplum-orgutleri-icir
- Binark, M. ve G. Bayraktutan (vs #OccupyGezi”, XV And Collective İden Yokohama-Japan.
- Binark, M. ve G. Bayraktutan
- Binark, M. ve G. Bayraktutan Kafe Kullanım Pratil sallaşma ve Sanal İ SOBAG 107k039 NC
- Binark, M. ve M. Gencel Bek
- Binark, M., Ş.Karataş, T. Çor yazarlığı: Trolleri Be 131-153.

politikası geliştirilmeli; Türkiye'de kuşaklar, toplumsal cinsiyetler ve bölgeler arasındaki farkları ülkeler arasında karşılaştırmalı bir şekilde ortaya koyacak mikro ve makro ölçekte daha fazla disiplinlerarası saha araştırmaları gerçekleştirilmelidir.

Kaynakça

- Alternatif Bilişim Derneği (2015) Yeni Medya Çalışmaları İkinci Ulusal Kongre Sonuç Bildirgesi <https://yenimedya.wordpress.com/2015/03/02/yeni-medya-calismalari-ikinci-ulusal-kongresi-sonuc-bildirgesi/>
- Binark, M. ve M.Altıntaş (2016) "Veri İkiizlerimizin Farkında Mıyız? Dijital Gözetimin Çeşitli Boyutlarına Karşı Farkındalık..."; Yeni Medya Çalışmaları II. Ulusal Kongre, Der. Burak Özçetin, Ceren Sözeri, İdil Sayımer, İrem İnceoğlu, Perrin Öğün Emre, Tuğrul Çomu, İstanbul: Alternatif Bilişim Derneği, 315-334.
- Ball, K., K.D.Haggerty ve D.Lyon (2012, 2014) (Der.) Routledge Handbook of Surveillance Studies. London: Routledge.
- Bechmann, A. ve S. Lomborg (2012) "Mapping actor roles in social media: Different perspectives on value creation in theories of user participation", *New Media & Society*, 1-17.
- Binark, M. (2014) "Lingering Disease of New Media Environments in Turkey: The necessity of developing new media literacy policy", International Conference on Institutionalization of Child Rights in the Digital Future'da sunulan bildiri. 16-17 Ekim 2014. İstanbul.
- Binark, M. (2012) "Yeni Medya Okuryazarlığı", I.Ulusal Teknoloji Bağımlılığı Konferansı'nda sunulan bildiri. 8 Nisan 2012. İstanbul.
- Binark, M. (2009). "Yeni Medya Dolayımı İletişim Ortamında Olanakların ve Ol(a)mayanların Farkında Olmak." *Evrensel Kültür*, S: 216, 60-63.
- Binark, M ve K. Löker (2011) *Sivil Toplum Örgütleri için Bilişim Rehberi*. Ankara: STGM. (Ücretsiz e-kitap olarak bilgisayarınıza yüklemek için: <http://www.stgm.org.tr/icerik/detay/sivil-toplum-orgutleri-icin-bilisim-rehberi-2>)
- Binark, M. ve G. Bayraktutan (2014) "Twitter as a new battlefield: AK Party and its #yedirmeyecegiz vs #OccupyGezi", XVIII WORLD CONGRESS OF SOCIOLOGY, RC 47 Session "Social Media And Collective Identities in The New Activisms" de sunulan bildiri. 13-19 Temmuz 2014 Yokohama-Japan.
- Binark, M. ve G. Bayraktutan (2013) *Ayın Karanlık Yüzü:Yeni Medya ve Etik*. İstanbul:Kalkedon.
- Binark, M. ve G. Bayraktutan-Sütcü (2008) *Dijital Oyun Kültürü ve Türkiye'de Gençliğin İnternet Kafe Kullanım Pratikleri: Çevrimiçi ve Çevrim Dışı Kimlik Egzersizleri, Hareketsiz Toplum-sallaşma ve Sanal Kariyer Yapma-Ankara'da Etnografik Alan Çalışması*. Ankara, TÜBİTAK-SOBAG 107k039 NO'LU Proje'nin Yayınlanmamış Nihai Raporu.(UIAKBİM'den erişilebilir)
- Binark, M. ve M. Gencel Bek (2007, 2010) *Eleştirel Medya Okuryazarlığı*, İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Binark, M., Ş.Karataş, T. Çomu ve E.Koca. (2016) "Twitter'da Eğlence Trolleri ve Yeni Medya Okuryazarlığı: Trolleri Beslemeyin", *Medya Okuryazarlığı*, Der. Elif Küçük Durur. Ankara: Siyasal. 131-153.

- Bojana, L., S. Livingstone, vd., (2008) EU KidsOnline- Best Practice Research Guide: How to research children and online Technologies from a comparative perspective. LSE, London: EU Kids Online.
- Boyd, d. (2014) It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens. New Haven: Yale University Press.
- Bremmer, M.A. (1997) Youth and Youth Crime: A Moral Panic-Content Analysis of Four Ontario Newspapers. The Faculty of Graduate Studies of the University of Guelph, MA thesis.
- Castells, M. (2013) Umut ve İsyan Ağları: İnternet Çağında Toplumsal Hareketler. İstanbul: Koç Üniv Yayınları.
- Cohen, S. (1980) Folk Devils and Moral Panics. Oxford: Martin Robertson.
- EU Kids Online Project (2014) EU Kids Online Final Recommendations for Policy, September 2014. www.eukidsonline.net
- EU Kids Online Project (2011) Final Recommendations for policy, methodology and research, October 2011. www.eukidsonline.net
- Fuchs, C. (2014). Social Media. A Critical Introduction. London: Sage.
- Gencel-Bek, M. ve E. Aygün (2015) "Eşitsizlik ve Kimlik Ekseninde Gençler ve Yeni Medya", Medya Çocukluk ve Gençlik. Der. M.Gencel-Bek. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi. 133-163.
- Hargittai, E. (2010) "Digital Na(t)ives? Variation in Internet Skills and Uses Among Members of the 'Net Generation'", Sociological Inquiry, 80: 92-113.
- Hinton, S. ve L. Hjorth (2013). Understanding Social Media. London: Sage.
- Hood, B. (2014) Benlik Yanılsaması: Sosyal Beyin, Kimliği Nasıl Oluşturur? İstanbul: Ayrıntı. 282-323.
- Jenkins, H. ve N. Couldry (2014) "Participations: Dialogues on the Participatory Promise of Contemporary Culture and Politics", International Journal of Communication, 8, 1107-1112.
- Kellner, D. ve J. Share (2007) "Critical Media Literacy, Democracy, and the Reconstruction of Education", Media Literacy A Reader, Der. Donald Macedo ve Shirley R. Steinberg, New York: Peter Lang, 3-23.
- Kellner, D. (2002) "New Media and New Literacies: Reconstructing Education for the New Millennium", Handbook of New Media: Social Shaping and Consequences of ICTs, (Der.) Leah A. Lievrouw ve Sonia Livingstone, London: Sage, 90-104.
- Livingstone, S. (2008) "Internet Literacy, Young Peoples Negotiation of New Online Opportunities", Digital Youth, Innovation and the Unexpected, (Der.) Tara McPherson, The MIT Press, 101-122.
- Livingstone, S. (2014) "Digital Media and Children's Right" <http://blogs.lse.ac.uk/mediapolicyproject/2014/09/12/sonia-livingstone-digital-media-and-childrens-rights/>. Access November 2, 2014.
- Türkcan, M. (2015) "İşçi Çocuklarının Yeni Medya Kullanım: Ankara-Şaşmaz Oto Sanayi Örneği", Medya Çocukluk ve Gençlik. Der. M.Gencel-Bek. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi. 121-132.

Giriş

"Herkes her şeyi paylaşmaz. Herkesin özellikleri bu süreçte değişir. Herkes çalışmaz. Herkesin medya konumları farklıdır. Herkesin nası

Toplum kurulumu ile nasıl kışkırtılır ve iktidarı nasıl kazanır. Herkesin medya kullanım şekilleri farklıdır. Herkesin medya kullanım alanları farklıdır. Herkesin medya kullanım amaçları farklıdır. Herkesin medya kullanım beklentileri farklıdır. Herkesin medya kullanım deneyimleri farklıdır. Herkesin medya kullanım beklentileri farklıdır. Herkesin medya kullanım deneyimleri farklıdır.